

Радио-интервју: Мирослав Лајчак, високи представник/специјални представник ЕУ у БиХ

БХ РАДИО 1, «Актуелно са...»

Четвртак, 27.03.2008. године

Уредник и водитељ емисије: Семра Дурановић-Косо

Гост: високи представник и специјални представник ЕУ у БиХ, Мирослав Лајчак

БХ Радио 1, Семра Дурановић-Косо:

Поштовани слушаоци, добро вам вече. Ево нас у још једној емисији «Актуелно са...», а гост је високи представник међународне заједнице у Босни и Херцеговини, Мирослав Лајчак. Ову емисију, за разлику од претходних, снимамо због обавеза које господин Лајчак има.

Добро дошли у емисију «Актуелно са...».

Високи представник и специјални представник ЕУ у БиХ, Мирослав Лајчак:

Добар дан и хвала на позиву.

БХ Радио 1:

У наредних педесетак минута говорићемо, између осталог, о законима о реформи полиције, о томе каква европска политика може бити ако ови закони не буду усвојени у Парламенту, шта међународна заједница мисли о референдуму и отцјепљењу, каква ће улога ОХР-а бити у промјенама Устава Босне и Херцеговине, итд.

Господине Лајчак, ових дана путујете по градовима Босне и Херцеговине. Били сте, између осталог, у Добоју, Фочи, Брчком, Тузли и Мостару. Занимљиво је да разговарате са обичним грађанима. Шта Вам је циљ, заправо? О чему ви разговарате са грађанима?

Мирослав Лајчак:

Да, у праву сте. Ја сам до сада посјетио шест градова, имао сам своје састанке, разговоре са грађанима. Циљ је, са једне стране, да ја објасним зашто је интеграција у Европску унију питање од кључног значаја за будућност Босне и Херцеговине, да објасним грађанима да тај подухват не може успјешно да се оствари без активног учешћа сваког грађанина, јер то није задатак за политичку елиту, јер то је нешто што мијења читаво друштво. И треће, то што је најважније, да чујем мишљење грађана. Ми имамо нашу дебату, подијељену у три дијела: један се бави питањем политичке стабилности и безбједности; други, економском сарадњом и регионалном сарадњом, запошљавањем; и трећи, питањем младе генерације, образовања, цивилног друштва. И могу да кажем да на сваком од мјеста које сам до сада посјетио добили смо једну врло активну дискусију. Људи имају пуно тога што желе да кажу и већ смо до сада скупили низ конкретних идеја које ће нам помоћи да формулишемо стратегију европског придруживања Босне и Херцеговине која ће, тако да кажем, бити скројена по мјери и која би требало да иде брже напријед.

БХ Радио 1:

И какво је то мишљење грађана? Дакле, колико се то мишљење грађана разликује од политичара који обично кажу да говоре у име народа и грађана?

Мирослав Лајчак:

До сада нисам чуо нити једног грађанина који би рекао да не вјерује у европску перспективу, који мисли да та перспектива има алтернативу. Не. Апсолутно сви знају да је то пут којим БиХ треба да крене и доста су критични по питању тога како они виде конкретне активности политичара који би требало да воде БиХ у том правцу. Значи, доста критично гледају на то, мисле да се превише времена губи због неких политичких игара и да трошимо вријеме које треба, у ствари, да иде само за европску интеграцију.

БХ Радио 1:

Да ли су Вас, евентуално, грађани питали шта би конкретно за нас потписивање Споразума о стабилизацији и придруживању са Европском унијом значило? Дакле, када би грађани ове земље могли осјетити напредак? Да ли су Вас евентуално то питали?

Мирослав Лајчак:

У ствари, не. У ствари, грађани више говоре о проблемима са којима се суочавају у свакој од ове три области, али и другим и шта мисле да би требало да се уради. Грађани разумију, можда више интуитивно, да је потписивање Споразума о стабилизацији и асоцијацији улазак у један већ озбиљан процес, договорни процес између Босне и Херцеговине и Европске уније. Од тада, од почетка тог процеса ми имамо јасне путоказе, знамо шта треба да се уради. Постајемо отворени за добивање претприступних фондова и, наравно, Босна и Херцеговина постаје већ формално члан европске породице.

БХ Радио 1:

Дакле, из овога што сте рекли, грађани Вам очито дају подршку у Вашој причи о Споразуму о стабилизацији и придруживању са Европском унијом, на крају крајева, о европској Босни и Херцеговини. Имате подршку међународне заједнице, то се потврдило на посљедњој сједници Савјета за имплементацију мира у Босни и Херцеговини. Дакле, тврдите да имате и подршку грађана. Међутим, овдашњи политичари Вас очито не слушају. Ево, конкретно, када су у питању закони о реформи полиције. Након парафирања Споразума помислили смо, а то се десило негдје крајем прошле године, како ћемо га прилично лако и потписати. Међутим, то се није десило. Прошле седмице два пута је засједао Парламент БиХ, а закони о полицији нису усвојени. Хоће ли се, шта мислите, то десити 3. априла када су заказане нове сједнице?

Мирослав Лајчак:

Па, ја и не желим да размишљам о томе да се то неће десити, јер бисмо ушли у једну јако лошу фазу. Зато ја гледам на ту сједницу која је заказана за 3. април као прилику када ти закони треба да буду донесени. Постоји већина парламентарних странака које се залажу за то. Постоје и неспоразуми између њих о томе која тачно верзија тих закона треба да буде донесена. Имамо ту негдје око 60 амандмана...

БХ Радио 1:

Ви сте их видјели?

Мирослав Лајчак:

Јасно. Да, наравно. То што је разлог зашто нису били донесени ти закони прошле недјеље у Парламенту, мој лични осјећај је да није проблем у недостатку воље, али проблем је у недостатку професионалне припреме. Значи, није било довољно комуникације између парламентарних странака прије тога и онда, у задњем моменту су изашле странке са неким новим приједлозима, али није било довољно времена да се заузме став других странака. И зато мој апел политичким странкама, лидерима политичких странака јесте да ово не би требало да се понови и да тај простор до 3. априла треба да се искористи за једну нормалну комуникацију између тих парламентарних странака које су за доношење тих закона, да се договори један текст који ће онда проћи кроз парламентарну процедуру релативно једноставно и лако. То треба да рјешавамо сада, а не тек 3. када почне сједница Парламента.

БХ Радио 1:

Рекли сте да сте упознати са амандманима. Да ли су ови амандмани прихватљиви за ОХР?

Мирослав Лајчак:

Значајан дио тих амандмана је прихватљив за нас, а један дио није. Европска унија је јасно ставила до знања да очекује законе који ће бити потврда, формализација споразума који су политички лидери постигли у Мостару и онда у Сарајеву са Акционим планом. Значи, све то што улази у тај оквир који је дефинисан Мостарском декларацијом и Акционим планом јесте прихватљиво и питање је само да се политичке странке договоре које од тих амандмана и како да их уклопе у закон.

Има и амандмана који јасно излазе ван тог оквира. У том смислу, мени је јасно да прво, ти амандмани немају шансе да добију већинску подршку у Парламенту и друго, нису потребни у овом тренутку, јер мислим да треба да се сви усредсредимо на то што Европска унија тренутно очекује.

БХ Радио 1:

Рекли сте неке странке, неки амандмани. Ево идемо сад мало на конкретизацију и тих странака. Дакле, управо на примјеру овог Закона о полицији поново је изашла на видјело непомирљивост политичких концепата појединих странака. Ево, подсјетићу и слушаоце да су против усвајања Закона били представници СДА, СДП и СДС.

Господине Лајчак, медији ових дана спекулишу да сте покушали да у разговору са Сулејманом Тихићем, предсједником СДА, придобијете ову странку како би она ипак промијенила став према законима о полицији. Да ли је то тачно?

Мирослав Лајчак:

Не, и никада нисам тражио да Странка демократске акције промијени свој став. Ја сам рекао, више пута јавно и то је то што говорим и приватно, да ја поштујем став СДА, иако нисам сретан због тог става. Ја разумијем тај став као одступање од преузетих обавеза и потписаних докумената од стране лидера те странке. Ја сам у контакту са свим политичким лидерима, био сам у контакту са господином Тихићем...

БХ Радио 1:

Управо тог дана кад је и била сједница Парламента?

Мирослав Лајчак:

И дан прије, и тога дана када је била. Један врло нормалан разговор, јер ја, наравно, господина Тихића поштујем као лидера странке и као политичара. Мој став је био да је питање...двије ствари само то да истакнем у том разговору. Прво, да је питање реформе полиције од важног значаја, од стратешког значаја, јер је везано за европску перспективу и да мислим да тај форум који треба да одлучује о томе није Комисија која има 12 чланова, али треба да буде пленум Скупштине и да треба тамо да све странке износе своје ставове и да ја поштујем, наравно, то да ће СДА бити против тих закона, али да мислим да би било паметно да се о томе дискутује тамо, на том пленуму.

А друго, да су СДП и СДС опозиционе странке. Потписивање Споразума о стабилизацији и придруживању је свакако успјех за Босну и Херцеговину и наравно, успјех за странке које су то омогућиле. Значи, ако је то успјех за владајућу коалицију, онда је то неуспјех за опозицију. Није ништа чудно да се странке које су званично у опозицији боре против и да омаловажавају тај процес. Међутим, Странка демократске акције је странка која је у коалицији, која има своје министре, која има своја мјеста у Колегијуму Парламента, итд. Ја сам предлагао да би било добро да се покаже ипак разлика између СДА, која је владајућа странка, која има право да буде против и то ја поштујем, али ипак има и државничку одговорност за разлику од странака које су у опозицији. То је била суштина разговора. Ја не користим уцјене.

БХ Радио 1:

Тихић тврди да сте га оптужили да је за «вехабијску» Босну. Ви сте то, наравно, демантовали. Да ли сте Ви ипак у сукобу са Тихићем, или СДА, или њиховим виђењем полиције у БиХ?

Мирослав Лајчак:

Сигурно нисам у сукобу са СДА, која је једна од кључних странака у Босни и Херцеговини, највећа странка, странка Алије Изетбеговића, коју ја изузетно цијеним и свјестан сам да игра кључну улогу у политичком животу ове земље. Ја не мислим да сам у сукобу нити са господином Тихићем. Мислим, жао ми је да је он изнио своју интерпретацију разговора. За мене, разговори са политичким лидерима су дио мог дјеловања овдје и мислим да, ако је разговор између два лица, онда не би требало било ко да излази у јавност са својом интерпретацијом која је, штавише, још и лажна. Али, не желим да то видим као неки лични сукоб, јер ту личног сукоба нема.

Ја већ јесам у Европској унији. Ја се борим за европску Босну и Херцеговину. Не могу да схватим да је то разлог да је неко љут или да мене оптужује. Моја визија Босне и Херцеговине је апсолутно јасна, ја то говорим јавно и ја то говорим приватно – желим да Босна и Херцеговина постане стандардна европска земља гдје се поштују закони, гдје сваки грађанин има заштиту на европским нивоима. То сам изнио и у том разговору. А та реакција је нешто што ја не могу да објасним и жао ми је да је дошло до тога. Међутим, не желим да губим вријеме и енергију тиме да сад настављам неку полемику...

БХ Радио 1:

Медијски рат.

Мирослав Лајчак:

Апсолутно. Сигурно.

БХ Радио 1:

Добро. Знате, претпостављам, да је и Златко Лагумџија, као предсједник опозиционог СДП-а, рекао да је тога дана било извјесног притиска и од међународне заједнице на њега. Да ли сте Ви, евентуално, са њим причали, или неки други представници међународне заједнице?

Мирослав Лајчак:

Ја нисам. Претпостављам да неки други представници међународне заједнице јесу. Али, ја апсолутно могу јасно да кажем и категорично да одбацам ријеч 'притисак'. Ту нема притисака. Од почетка, наша позиција је да је европска будућност ствар која је у рукама домаћих политичара. То је процес који ви треба да заслужите. То што ми говоримо – и ја, и моји сарадници, и представници међународне заједнице – јесте да се трудимо да објаснимо политичким лидерима који имају проблем да подрже законе о полицији да је ово први корак који нам отвара не само европски пут, али и први корак који води према једној озбиљној реформи полиције и да не можемо да остваримо сто посто преко ноћи, али да је ово корак у добром правцу.

Мени је поново чудно да, рецимо, и амерички амбасадор, или мој замјеник, Рафи Грегоријан, који је Американац, да то схватају, да јавно изражавају подршку тога, а да неки политички лидери тај процес омаловажавају и лажу, јер, рецимо, то што је Златко Лагумџија изнио на сједници Парламента, то су биле двије неистине. Прво, кад је рекао да усвајање Закона о полицији не приближава Босну и Херцеговину Европској Унији. Сви знамо да значајно и кључним образом приближава, јер је то услов за потписивање Споразума. Значи, ако не приближава, онда ништа не приближава. А друго што је рекао, што ме је јако зачудило, јесте да ће, свакако, Европска унија потписати тај Споразум у мају, с обзиром на регионалну ситуацију. То није истина. Европска унија је изашла у сусрет Босни и Херцеговини. БиХ мора урадити свој дио посла.

Значи, ја разумијем да странке у опозицији доживљавају успјех Владе као свој лични неуспјех, и зато се труде да то спријече или да то омаловажавају. Међутим, питање европских интеграција не смије постати талац свакодневних ситних политичких битки. То је нешто у свим земљама које су успјешно прошле тај процес, о томе није било полемике. Европски закони су се изгласали огромном већином, јер није нико смио, тако да кажем, да буде против европске будућности.

БХ Радио 1:

Рекли сте да је оваква реформа полиције корак напријед, да ће нас она увести у Европу. Ипак, чини ми се да је већина позиција у области полиције и на начин на који је то сада ријешено остала иста, бар онако

како ми у медијима смо добили. Наравно, сасвим логично питање, онда чему вишегодишња парада ових разговора и преговора? Опозиција, а ево конкретно и СДП, и Ви сте споменули СДП, приговорила је да је Мостарска декларација начелна декларација, а чак и овај Акциони план да је уопштен и да у тој ситуацији свако може тумачити на свој начин. Дакле, све оне странке које су потписале и Мостарску декларацију и Акциони план.

Мирослав Лајчак:

Ја мислим да је тумачење Мостарске декларације и Акционог плана јасно и једноставно. То што Европска унија очекује је управо да се донесу закони који ће представљати званично тумачење тих докумената. Знате, ми смо више пута говорили, а сада треба да покажемо да Босна и Херцеговина са својим етничким, националним карактером, са својом прошлошћу, може да иде напријед том брзином која је прихватљива за сва три конститутивна народа. Значи, нема прегласавања, нема надмудривања или 'надхитривања'. Јасно да би могли да будемо амбициознији и да можемо да размишљамо о некој идеалној реформи, али очигледно она тренутно нема шансу да буде усвојена од стране сва три конститутивна народа. Ово што је сада у Скупштини је максимум могућег данас, први корак. Ја не видим нити један разлог, озбиљан разлог – ако смо стварно озбиљни, ако мислимо поштено о БиХ и њеној будућности – да се ово одбаца, да кажете да мени то није довољно, да се обраћају мени представници неких политичких странака да ја наметнем реформу полиције која би била прихватљива само за један од три конститутивна народа. То није озбиљно. Ми добро знамо да би такво наметање водило даљој дестабилизацији.

Значи, доношење ових закона нам испуњава два циља. Прво, први корак у добром правцу, стварање институција и договорено је, донијета је обавеза да ће у другом правцу бити дефинисане много детаљније њихове компетенције. А друго, то што је много, много значајније, отвара нам европски пут.

БХ Радио 1:

Ипак многи сматрају да се управо Европа одлучила за такозвани политички трик којим су на овај начин проблеми само залеђени, а ни у једном сегменту нису ријешени. Недавно сам читала један интервју председавајућег, заправо сада члана Предсједништва БиХ, Жељка Комшића, који је рекао да је прилично разочаран у међународну заједницу, па и у Вас, и када разговара са дипломатама, онда они њему најчешће кажу: "Хајде ви само потпишете тај Споразум, а сви проблеми остали ће се ваљда временом рјешавати, односно ви ћете се морати понашати онако како Европа вама наложи".

Мирослав Лајчак:

Али, па то је управо и кључ овог неразумијевања – да проблеми које БиХ има, а има низ политичких, економских и социјалних, не може ријешити властитим снагама. Нема тог новца, нема тих технологија, нема тог искуства. Ти проблеми могу да се ријеше само преко процеса европских интеграција. Није то преко ноћи. Али, усвајање европских прописа, стварање једне нове политичке културе, долазак европског кноњ-хоњ и европског новца – па то је пут, а не да ви кажете, ми морамо прво да ријешимо наше проблеме и тек онда можемо ући у Европску унију. Не може. Не може. Уствари, зашто се ја залажем за улазак БиХ у европске токове јесте зато што други начин не постоји. Ни моја земља, ни Чешка, ни Мађарска, ни Пољска, не би ријешиле своје проблеме да су остале саме и потпуно је наивно мислити да може Босна и Херцеговина. За њу је то потребно много више него што је то било за моју земљу.

Значи, политичари који сада заустављају или стављају неке услове на улазак у европску перспективу или не знају о чему говоре или појма немају о томе шта је европска перспектива или, што је још горе, играју једну веома прљаву игру са грађанима ове земље.

БХ Радио 1:

Управо сам Вас, заправо, хтјела питати каква европска политика може бити према БиХ, уколико полицијски закони не буду усвојени?

Мирослав Лајчак:

Уколико полицијски закони не би били усвојени – ја још једном желим да поновим да не желим о томе уопште да размишљам – онда Европска унија ту не може ништа. Онда поново ставимо Босну и

Херцеговину...

БХ Радио 1:

А ми ћемо говорити, «Путуј Европо, без нас.»

Мирослав Лајчак:

«Путуј Европо, без нас.» Ако се залажемо за пут у Европу, ако знамо тачно шта је услов, а тренутно услов је да се донесу ова два закона и ако ми одбијемо да донесемо ова два закона, онда шта тражимо од Европе? Како може Европа да нас третира? Како може Европа да гледа на нас? Једина логична реакција од стране Европе ће бити: Е, жао нам је. Ми смо спремни за вас. Дођите када будете ви спремни за нас. Губимо вријеме. Изгубили смо већ превише времена. А не само то, знате, ако не напредујемо, назадујемо. Ако се не бавимо европским питањима, онда каквим питањима се бавимо? Ко је ту крив и за што? И идемо у предизборну кампању поново на негативној, националистичкој реторици. Можда је то управо то што неким политичким лидерима одговара.

БХ Радио 1:

Ево, још мало ћемо о реформи полиције. Да ли је реформу полиције могуће спровести без СДА? А говоримо само о СДА, јер је она владајућа странка.

Мирослав Лајчак:

Чисто математички гледано, да.

БХ Радио 1:

Да, али колико је пожељно у овом тренутку?

Мирослав Лајчак:

Политички гледано, као што сам рекао, ја бих желио да за све европске законе – а ови закони о полицији јесу европски закони – гласају не само СДА, него и странке које су у опозицији, да би демонстрирали да је за њих европска будућност значајнија од неких политичких свађа. Значи, ту је тај један математички размјер који је потпуно различит од политичког.

БХ Радио 1:

Причајмо сад мало о другој теми која се спомиње свако мало – о отцјепљењу Републике Српске и референдуму. Морате признати да у Босни и Херцеговини, а претпостављам да Вас је већ искуство научило, врло лако долази до политичке кризе. Из Републике Српске у посљедње вријеме често долазе пријетње, како од политичара, дакле званичних представника Републике Српске, тако и од неких организација које, дакле, пријете отцјепљењем. Оне су прилично озбиљне. Да ли Ви њих тако схватате?

Мирослав Лајчак:

Не. Прво, апсолутно је јасно, ја желим то да поновим, да не постоји разлог за панику и за нервозу. Босна и Херцеговина јесте и остаће цјеловита, уједињена земља. Отцјепљење не долази у обзир, није допуштено и није могуће. Значи, то је алфа и омега. Све остало су приче, приче које се користе за дневно-политичке сврхе, које одговарају да се држи нека напетост. Али тих прича, ја поново морам да кажем, има и са једне и са друге стране. Са једне стране, ово отцјепљење, јавни ставови који говоре да ја немам лојалност према БиХ, итд. – то је јако штетно, некултурно. С друге стране, све ово о геноцидној творевини, о укидању Републике Српске се користи управо за исте сврхе – једно је потребно другом.

БХ Радио 1:

Ви сте у говору у Љубљани недавно, парламентарцима Европе рекли да поред захтјева за отцјепљењем, који долази из Републике Српске, дакле, навели и реакцију, опет, СДА која поручује онима којима се не свиђа Босна и Херцеговина да могу отићи. Дакле, у овом говору Ви критикујете и једне и друге.

Мирослав Лајчак:

Не само у овом говору. Ја стално критикујем и једне и друге.

БХ Радио 1:

Да. Али, ја Вам морам рећи да ово мене, с обзиром да сам провела рат у Сарајеву, подсјећа на критике које су некада упућиване током рата такозваним зараћеним странама од УНПРОФОР-а. Јесам ли ја ту у криву?

Мирослав Лајчак:

Наравно, Ви имате своје лично искуство, и сваки грађанин Босне и Херцеговине има своје лично искуство. Само, то што ја желим да кажем јесте да слика није црно-бијела. То је прво. Друго, да ту није само једна страна која је крива и друга страна која је у праву. Свако носи свој дио одговорности. И треће, да на мржњи и на инату и пркосу не можемо градити будућност Босне и Херцеговине. Ми треба да се апсолутно јасно суочимо са ратном прошлошћу, да успоставимо пуну истину, да доведемо ствари до краја, да је пуна правда и тек онда можемо, наравно, говорити о помирењу, никако прије тога. С друге стране, треба да говоримо о томе шта имамо заједничко, говоримо о томе да су сви грађани, грађани једне земље која се зове Босна и Херцеговина – да ли су Бошњаци, Хрвати, Срби, или припадници било којег другог народа или националности – и да треба сви заједно да се боре за то да ово буде боља земља.

БХ Радио 1:

Да. Али, господине Лајчак, Милорад Додик, предсједник СНСД-а и премијер Републике Српске не крије да не воли Босну и Херцеговину. Он стално изјављује да не вјерује да ће БиХ потрајати дуже од још десетак година. Шта Ви мислите?

Мирослав Лајчак:

Да је то неозбиљно. И малоприје сам рекао да нити један од водећих политичара нема право, морално, да јавно изражава нелојалност Босни и Херцеговини. Политичари су ти који треба да воде народ, а не да подбацују неким ниским осјећајима. Ово може да буде краткотрајно популарно. Међутим, као што сам рекао, ми не можемо на овим инстинктима или 'будовима' да градим европску Босну и Херцеговину. А ту је одговорност Милорада Додика апсолутно јасна. Али, као што сам рекао, сви политичари треба да се понашају у складу са својом одговорношћу и да се обраћају не само свом бирачком тијелу и да не изражавају јавне ставове да би се допали њиховим бирачима, без обзира на то какав је ефекат тих ставова на остале грађане Босне и Херцеговине. Треба, ипак, да ти, који носе одговорност за БиХ, да се понашају у складу са одговорношћу за читаву БиХ.

БХ Радио 1:

Подсјетићу Вас на Вашу недавну изјаву: «Милорад Додик је у праву када каже како би желио да чује од својих коалиционих партнера да признају Републику Српску.» Такође сте рекли: «Ако је политички неприхватљиво за бошњачке лидере да кажу 'Република Српска јесте реалност' – онда нешто није у реду. Зашто «прича 'има отцјепљења, нема отцјепљења' одговараиСарајеву,» како Ви тврдите? Дакле, оваква Ваша изјава је прилично изазвала реакција овдје у Сарајеву.

Мирослав Лајчак:

То сам видио. То што ја желим да кажем јесте да је Дејтон реалност, да ли се то икоме свиђа или не свиђа. И не само да је реалност, него да га и сви поштују, фактички. Значи они шаљу поруке, мислим, стављају знак, значи, питања на различите дијелове Дејтона. Али, Дејтон је у цијелости ту. Дејтон није јеловник да свако може да бира само то што се њему допада и одбацује то што се њему не допада. И да се једном заувјек ово формално призна и дефинише, онда нема нико разлог да излази са причама нити о укидању нити о отцјепљењу. То је то што сам ја хтио да кажем, јер ја сам хтио само да се потврди то што, ионако, јесте чињеница и што не може нико да промијени, без обзира на све ове неке јавне ставове или јавне најаве.

БХ Радио 1:

Да ли политичари који истичу да је садашњи Устав земље неправедан, а Република Српска ентитет који почива на геноциду, не смију заговарати другачије уређење Босне и Херцеговине у процесу уставних промјена?

Мирослав Лајчак:

То је апсолутно ОК. Ја лично мислим да су уставне промјене неизбежне и мислим да, када уђемо озбиљни у процес европских интеграција, да то постаје јасно. Ја ћу навести само два разлога. Први, да је оваква структура државе мало ефективна да би земља могла да преузима своје обавезе. А друго, да данашњи Устав БиХ крши низ европских норми и конвенција везано за људска права, права националних мањина, итд. Значи, то су већ два разлога. А ја сам против било каквог стављања услова прије почетка уставних разговора. Не можемо слати поруке 'о овоме хоћу, о овоме нећу'. Уставни преговори који се тичу само једног дијела територије нису уставни преговори и то није озбиљно. Поново има превише пропаганде која је већ отровала атмосферу и показала је да је у оваквој атмосфери немогуће водити озбиљне разговоре о Уставу, јер ми смо, у ствари, имали једну предизборну пропаганду умјесто озбиљних разговора о Уставу. Зато смо предложили политичким лидерима да разговоре о уставним промјенама привремено зауставимо и да се усредсредимо прво на усвајање закона везаних за европску перспективу.

БХ Радио 1:

Мало ћемо можда још послје о Уставу. Али, прије тога, да ли дијелите мој утисак да је нервоза дијела бошњачких политичара генерисана и тиме што нисте смијенили никога због анти-дејтонског дјеловања од српских политичара, а није да нисте имали разлога за то.

Мирослав Лајчак:

Ја сам имао разлога за то, наравно. Да Вам одговорим питањем, толико је политичара већ било смијењено од стране мојих претходника, а да ли сада имамо политичку елиту са којом су сви сретни, која води ову земљу јасно у европском правцу? Да ли се промијенила политичка атмосфера? Да ли је смјењивање политичара најбољи начин да ова земља крене напријед?

Ја лично мислим да је смјена политичара задњи, а не први корак који треба да се користи и, као што сам рекао, ви можете пуно ствари да учините, да урадите кроз бонска овлаштења, али сигурно нећете моћи промијенити мишљење људи. Ово би било популарно, понашати се као диктатор и смјењивати политичаре. Али, ја треба и морам да размишљам два-три корака унапријед, и, ако моја одлука створи још више напетости, створи још више, како да кажем, мржње између три конститутивна народа, онда то не би била добра одлука. Зато сам ја кренуо путем који није толико спектакуларан и није можда толико добро схваћен од стране грађана, али који је, ја сам убијеђен, бољи за БиХ 2008. године. Када се већ говори двије године о транзицији ОХР-а, о његовом одласку, ја стварно желим и залажем се за то да политичари разговарају, да доносе одлуке, да се науче да игнорисањем воде ову земљу уназад, а не унапријед. Истовремено, желим да кажем да су моја бонска овлаштења ту и ја сам спреман да их користим. То је само моја компетенција и само моја одговорност.

БХ Радио 1:

Хоћете ли бити одлучнији у кориштењу својих овлаштења уколико неко буде нарушавао Дејтон? А ево сад сте на неки начин рекли да ћете бити.

Мирослав Лајчак:

Ја немам никакав проблем са одлучношћу, и ја сам, истовремено, одговоран човјек.

БХ Радио 1:

Али ипак сматрате да то није рјешење за Босну и Херцеговину?

Мирослав Лајчак:

Ја мислим да то како то људи желе да виде би у данашњој ситуацији значило стварање додатних проблема, а не рјешавање проблема, јер политички лидери, без обзира на то колико се они нама допадају

или не допадају, су израз легитимних избора. Значи, њих су изабрали њихови бирачи.

БХ Радио 1:

А да ли Вам грађани, ево сада када сте причали са њима, кажу, зашто не смијените тог и тог? Да ли Вам они на неки начин сугеришу, а не само политичари? А када говоримо о смјенама, то најчешће раде политичари из Сарајева, је ли тако?

Мирослав Лајчак:

Па наравно. Грађани су навикли на то у некој мјери, па наравно да ми то сугеришу и наравно да ми грађани у Републици Српској сугеришу да смијеним бошњачке политичаре и грађани у Федерацији да смијеним српске политичаре. А то је управо то о чему ја говорим. Игноришући да су ти политичари легитимни и да они имају подршку иза себе и да смјеном политичара нећете смијенити мишљење у главама људи који су те политичаре изабрали. Ја не говорим да та питања или да та могућност не постоји. То постоји. Моја бонска овлаштења су ту. Ја се њих нисам одрекао и нећу се одрећи. Само говорим да не можемо сводити ту дискусију на неки примитиван начин, да смијенимо, као што је Стаљин говорио у своје вријеме, «Имамо човјека, имамо проблем. Немамо човјека, немамо проблем.» Ствари су много комплексније, посебно у БиХ.

БХ Радио 1:

Ваш одговор ми на неки начин даје шлагворт за сљедеће питање. Међународна заједница преузела је обавезу да Босну и Херцеговину учини стабилном на основу Дејтонског мировног споразума. Међутим, још у мандату Волфганга Петрича промовисано је партнерство ОХР-а и домаће власти, чиме је међународна заједница почела да са себе скида одређену одговорност и адресира је искључиво на овдашње лидере који, ето, уопште не показују да су одговорни. Да ли је стабилизовање БиХ обавеза међународне заједнице или домаћих политичара?

Мирослав Лајчак:

И једних и других, јер је начелна идеја међународне заједнице, у почетку и до дан-данас, била таква да није амбиција да претвори Босну и Херцеговину у неку бескрајну резервацију или међународни протекторат. Циљ је да међународна заједница створи услове, створи један политички систем и све предуслове за нормално функционисање ове земље. Ја сам се недавно видео са човјеком који је радио у ОХР-у прије 12 година и који ми је рекао да је дошао са циљем да затвори ОХР, већ тада да је политичка инструкција. Ви знате да од 2005., 2006. године се озбиљно говори о затварању ОХР-а. Данас смо у 2008. години.

Значи, продужавањем мандата ОХР-а и продужавањем масивних бонских овлаштења и масивног међународног учешћа у политичком животу се показује да ова земља није одрасла и да није у стању да води своје послове. Значи, то је неуспјех и за БиХ и за међународну заједницу. Циљ, план у почетку је био и остаје да смо ми мање и мање патрон, а више и више партнер.

Међународна заједница неће напустити БиХ, остаће присутна масивно овдје. Али, ми желимо да постигнемо ситуацију да је ту кључни представник међународне заједнице не високи представник, већ специјални представник ЕУ који има низ инструмената, који је партнер и који помаже да води ову земљу, али, наравно, искључива одговорност је на домаћим политичарима.

Данас, жељели ви то или не, се налазимо у некој транзицији. ОХР је ту. Али, ми не желимо да видимо ОХР као кључног политичког играча. ОХР је ту као гаранција: да не скренемо са правог пута; да нико не може злоупотријебити власт; да не може доћи до нарушавања Дејтона; да не може доћи до угрожавања права сваког појединца, сваког грађанина БиХ; да не може доћи до угрожавања територијалне цјеловитости Босне и Херцеговине. Значи, ми смо ту као гаранција, да стојимо иза леђа, тако да кажем. Али, истовремено, промовишемо ову другу партнерску фазу или партнерски дио нашег ангажовања. И то је то на шта грађани БиХ не би требало да се жале, већ да поздраве. Ја знам да су они скептични по питању тога како домаћи политичари могу да воде ову земљу. Па зато треба да користимо присуство међународне заједнице која жели да помогне овој земљи.

БХ Радио 1:

Савјет за имплементацију мира на посљедњој сједници је, чини ми се, направио некакво компромисно рјешење. Босни и Херцеговини је речено да треба да испуни пет услова када би требало ОХР да се затвори. Дакле, временског рока нема. Дати су услови Босни и Херцеговини. Који су то услови укратко?

Мирослав Лајчак:

Да. Ја мислим да стављање временских рокова не помаже, јер онда се сви усредсреде на датуме, умјесто да се бавимо својим послом. Значи, зато смо рекли да имамо пет услова који треба да се испуне, а то је рјешење: државне имовине; војне имовине; статуса Брчког; фискалне одрживости државе, значи усвајање закона о Националном фискалном вијећу и о расподијели средстава индиректног опорезивања; и задњи услов је владавина права – доношење државне стратегије за сектор правосуђа, о питањима војних злочина и о пребивалишту странаца и право азила. Јер то су системски закони који значе да смо постигли један ниво из којег нема повратка и осим тога, наравно, смо рекли да не може међународна заједница да одлучи о затварању ОХР-а све док БиХ не потпише Споразум о стабилизацији и придруживању и наравно, услов је и једна нормална политичка атмосфера у овој земљи.

Значи, нити једно од тих питања није ново, није изненађење. Они су већ ту на дневном реду неколико година. Ми смо од дугог списка закона и питања којим се баве институције БиХ изабрали ових пет који су по нашем убјеђењу кључне. И сад наравно, очекујемо и тражимо од домаћих институција да испуне те услове.

БХ Радио 1:

Ево кратко ћемо о уставним промјенама. Уставне промјене скоро да се и не спомињу у Декларацији Савјета за имплементацију мира у Босни и Херцеговини. Ви сте рекли да, ето, нисмо још ни кренули са правим уставним промјенама ни причом о уставним промјенама, мада разне странке имају већ одређена рјешења, приједлоге – од регионализације до федерализације – и неке су понудиле декларације. Како је овдје све политичка борба, хоће ли уставне промјене бити жртва политичке борбе?

Мирослав Лајчак:

Не могу. То сигурно неће. Наравно, ја сам разочаран нивоом дискусије о уставним промјенама – те дискусије коју смо видјели овдје крајем прошле и почетком ове године – јер имамо ту три концепције. То што је заједничко у тим концепцијама је да изражавају став једног народа, а комплетно игнорешу постојање, не говорећи о ставовима, остала два народа. На овој платформи не можемо водити разговор о уставним промјенама. Превише је ово јефтино.

Нема бјежања од уставних промјена, као што сам рекао. Са друге стране, нема наметања уставних промјена. Ова земља мора да сазрије за то. А то можемо само кроз процес европских интеграција – да видимо зашто су потребне – јер за сада свако мисли нешто друго о Дејтону, али када уђемо у тај процес постаће толико очигледно по којим питањима постојећи Устав не ваља, није добар и једноставно не води нас. Али, није то неки вјештачки услов, нешто што је неко измислио и дошао и рекао, ево морате мијењати Устав.

БХ Радио 1:

Каква ће ту бити улога ОХР-а? Хоћете ли ви на крају понудити евентуално папир или ћете ипак дефинитивно све препустити домаћим лидерима?

Мирослав Лајчак:

Ни једно ни друго. Наша улога ту је активна, али желимо да видимо себе ту као партнера, као неког медијатора и желимо да помогнемо да смо сви сигурни и да ће нови устав задовољавати европске стандарде, јер то ће бити европски устав. Наравно, већ смо понудили и наставићемо да нудимо експертску помоћ, рецимо по сваком политичком договору који треба да се промијени или преточи у један правни текст – за то су потребни стручни капацитети које међународна заједница има и спремна је да понуди.

БХ Радио 1:

Знате да грађани оптужују политичаре за мито и корупцију. Претпостављам да су Вам и то рекли. Шта је

коначно са Антикорупционим тимом ОХР-а? Ви сте већ дуго најављивали да је у завршној фази и да треба да старта.

Мирослав Лајчак:

Да грађани имају проблем са корупцијом. Наравно и то је исто питање које мора да буде ријешено током европских интеграција Босне и Херцеговине. Антикорупциони тим је ту. Ми смо донијели одлуку и дошли смо до закључка да је много боље за тај тим да ради тихо.

БХ Радио 1:

Дакле, почео је са радом, али ми то не знамо? Или ћемо ускоро сазнати?

Мирослав Лајчак:

Јасно. Да. Хоћете ускоро сазнати.

БХ Радио 1:

Да ли ћемо можда сазнати ако Антикорупциони тим подигне кривичну пријаву и...

Мирослав Лајчак:

Антикорупциони тим нема ту улогу да подигне кривичну пријаву. То је тим који анализира податке које ми имамо, који стижу до нас и онда у финалној фази ће наравно ове своје податке и анализе предати правосудним органима Босне и Херцеговине. Ми не желимо да тај Тим игра улогу домаћих институција, то би поново омаловажавало институције БиХ. Ми смо ту да помогнемо – имамо наша искуства, имамо наше податке, имамо неке инструменте који су ту да помогну – у борби против криминала и корупције.

БХ Радио 1:

Ипак, морам Вас питати да ли ће и овдје евентуално бити политике, па најзначајнији политичари не буду оптужени?

Мирослав Лајчак:

То је веома спекулативно питање. Знате, ја не волим да одговарам на спекулативна питања.

БХ Радио 1:

Ево, при крају смо емисије, али ово вас морам још питати. Дакле, само још два питања. Већина грађана Босне и Херцеговине фрустрирана је визним режимом према Босни и Херцеговини, дуготрајним редовима испред европских амбасада, издвајањем средстава, која нису мала, за визе, као и третманом на границама Европске уније, без обзира да ли се ради о спортистима, новинарима, професорима, писцима или обичним грађанима. Конкретно, шта је ОХР предузео, а ако није, хоће ли предузети, да се овакав третман према грађанима БиХ промијени?

Мирослав Лајчак:

Апсолутно ми је позната фрустрација, која је оправдана, грађана Босне и Херцеговине по питању визног режима и ми наравно се залажемо за то да се тај режим олакша. Ви знате да је дошло до неког олакшања већ од 1. јануара. Сад се отвара процес визних либерализација. Истовремено, морам да нагласим да је визни режим повезан са европским напретком земље. Значи, не могу политичари да одбијају европску перспективу, а истовремено да се жале на визне препреке, јер визе имају однос као унутрашње безбједности сваке земље. О визама у ствари одлучују министри унутрашњих послова држава чланица Европске уније. Они неће гласати за либерализацију визног режима у земљи која не изражава жељу да иде према европским интеграцијама, која не изражава спремност да преузме европске вриједности, која одбија у ствари све то што долази из Европске уније, а истовремено тражи укидање виза. То нема логику и тако, нажалост, неће бити.

Значи, сви који имају проблем са визним режимом треба да подрже улазак у процес стабилизације и

придруживања, јер то је процес који води ка укидању виза.

БХ Радио 1:

И ево за сами крај, хоћете ли и Ви, као и Ваши претходници, када завршите мандат у Босни и Херцеговини, написати књигу о службовању у овој земљи?

Мирослав Лајчак:

Волим ово питање. Не, нећу написати књигу. Ја сам дипломата. Сматрам да све информације које ја добивам током мог мандата нису моје приватне информације, ја сам дошао до тих информација, података, захваљујући мандату који обављам у име међународне заједнице и да немам право да...

БХ Радио 1:

Мада је данас популарно написати књигу.

Мирослав Лајчак:

Јесте. Популарно јесте, али питање је да ли је то корисно, да ли то помаже. А ја сам ту доста скептичан. Ја сигурно немам такву намјеру.

БХ Радио 1:

Господине Лајчак, хвала Вам лијепо. Вријеме за разговор је истекло. Хвала Вам још једном што сте били гост БХ радија 1. А вама, поштовани слушаоци, захваљујем на пажњи и слушајте нас и наредног четвртка и останите уз програм БХ радија 1.